

УДК 615.1:378:947.06

РЕАЛІЗАЦІЯ АНДРАГОГІЧНИХ ПРИНЦИПІВ У ПРОФЕСІЙНОМУ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

Ю. П. Вдовиченко, Л. В. Соколова*, Р. С. Коритнюк, Л. Л. Давтян,
О. Я. Роздорозжнюк, О. Я. Коритнюк

*Національна медична академія післядипломної освіти імені П. Л. Шупика, Київ,
*ДВНЗ “Тернопільський державний медичний університет
імені І. Я. Горбачевського МОЗ України”*

IMPLEMENTATION OF ANDRAGOGICAL PRINCIPLES IN THE PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF THE INDIVIDUAL

Yu. P. Vdovychenko, L. V. Sokolova*, R. S. Korytnyuk, L. L. Davtyan,
O. Ya. Rozdorozhnyuk, O. Ya. Korytnyuk

*National Medical Academy of Postgraduate Education by P. L. Shupyk, Kyiv,
SHEI “Ternopil State Medical University by I. Ya. Horbachevsky of MPH of Ukraine”

Андрогогіка як наука, що вивчає і узагальнює практику навчання дорослих, дозволяє обґрунтовано формулювати і реалізовувати освітні цілі дорослих людей. Андрогогіка розглядає освіту в контексті життєвого шляху людини, розробляючи теоретичні та методологічні основи діяльності, що допомагає отримувати загальні та професійні знання, освоювати досягнення культури, формувати моральні орієнтири. Викладач андрогогіки усвідомлює і визнає чільну роль того, хто навчається, в процесі його освіти і свою роль наставника, організатора процесу навчання, сприяє досягненню слухачами освітніх і розвиваючих цілей.

Andragogy as a science, the cognitive and generalizing the practice of adult education can reasonably formulate and implement educational objectives of adults. Andragogy considers education in the context of the human way of life, developing the theoretical and methodological bases of activity, helping to acquire general and professional knowledge, develop cultural achievements, to form the moral guidance. Teacher-andragogue understands and recognizes the leading role trained smiling during its formation and its role as a mentor, an organizer of the educational process contributes to studying and developing its education goals.

Вступ. Андрогогіка – це нова наука про освіту, що виявляє закономірності та основні теоретичні підходи до організації навчання дорослих, а також основні андрогогічні принципи для реалізації підходів в освіті дорослих [1, 2].

Андрогогічні основи професійного розвитку закладаються в момент переходу особистості з системи шкільного навчання на наступний етап безперервної освіти. Відповідно до існуючої соціальної практики професійне становлення може здійснюватися в міру проходження ступенів базової професійної підготовки (на рівні початкової, середньої, вищої освіти), в процесі підвищення кваліфікації, перенавчання (перепідготовки за новою спеціальністю), самоосвіти [3, 4, 12].

Основне положення андрогогіки, на відміну від традиційної педагогіки, полягає в тому, що провідну роль

у процесі навчання відіграє не той, хто навчає, а той, кого навчають. Функцією того, хто навчає, є надання допомоги тому, хто навчається, для виявлення, систематизації, формалізації особистого досвіду, коригування та поповнення знань. У цьому випадку відбувається зміна пріоритетності методів навчання. Андрогогіка замість лекцій переважно передбачає практичні заняття, в тому числі експериментального характеру, дискусії, ділові ігри, вирішення конкретних виробничих завдань і проблем. При цьому змінюється підхід до отримання теоретичних знань. На перше місце виходять дисципліни, що містять інтегрований матеріал (міждисциплінарні дисципліни) [5].

У процесі навчання дорослих слід враховувати, що процеси сприйняття, запам'ятовування, мислення у них перебігають не настільки продуктивно, як у дитини чи підлітка. У зв'язку з цим першорядного значення набувають методологія, методи і способи навчання.

© Ю. П. Вдовиченко, Л. В. Соколова, Р. С. Коритнюк та ін.

Крім того, доросла людина має установлені ментальні моделі, позитивний досвід соціальної поведінки, професійної діяльності тощо. Однак цей досвід застаріває, індивідуальні ментальні моделі входять у суперечність із загальними цілями, навичками та вимогами, що обумовлює труднощі в навчанні дорослої людини [6, 7].

Мета роботи – вивчення даних спеціалізованої літератури про андрагогічні принципи у професійному розвитку особистості і андрагогіку як науку, що ґрунтує безперервне навчання дорослих людей.

Методи: бібліосемантичний – для вивчення даних наукових літературних джерел.

Основна частина. Сучасна наука виділяє такі основні принципи андрагогіки:

1. Принцип пріоритетності самостійного навчання. Для його реалізації необхідна значна попередня підготовка – складання програм навчання, підбір і тиражування навчального матеріалу, придбання та створення навчальних комп'ютерних програм. Цей принцип забезпечує для дорослої людини можливість неспішного ознайомлення з навчальними матеріалами, запам'ятовування термінів, понять, класифікацій, осмислення процесів і технологій їх виконання. Значну допомогу в цьому надає сучасне дистанційне навчання [8].

2. Принцип спільної діяльності з одногрупниками і викладачем при підготовці і в процесі навчання. Відправною точкою процесу навчання є виявлення потреб тих, хто навчається, і виробничих потреб. Співбесіда викладача, групові обговорення дозволяють виявити ці потреби. Причому необхідне з'ясування чотирьох точок зору на предмет навчання: самого слухача (інтерна) або декількох, що навчаються при груповому навчанні, його керівника, підлеглого і партнера (того, з ким пов'язаний слухач внутрішньовиробничими зв'язками).

3. Принцип використання наявного позитивного життєвого досвіду – насамперед соціального та професійного, практичних знань, умінь, навичок в якості бази навчання та джерела формалізації нових знань. Цей принцип заснований на активних методах навчання, стимулюючих творчу роботу слухачів. З іншого боку, увага повинна приділятися і індивідуальній роботі – написанню робіт типу рефератів, створенню методичних схем і описів. Індивідуальна робота полягає і в діалозі слухача та викладача, направленому на взаємну передачу інформації і знань. При цьому здійснюється формалізація емпіричних знань.

4. Принцип коригування застарілого досвіду і осо-

бистих установок, що перешкоджають освоєнню нових знань. Може бути використаний як професійний, так і соціальний досвід, який вступає в протиріччя з вимогами часу, з виробничими цілями.

5. Принцип індивідуального підходу до навчання на основі особистих потреб, з урахуванням соціально-психологічних характеристик особистості і тих обмежень, які накладаються її діяльністю, наявністю вільного часу, фінансових ресурсів і т. д. В основі індивідуального підходу знаходиться оцінка особистості слухача, аналіз його професійної діяльності, соціального статусу та характеру взаємовідносин у колективі. Попередні співбесіди, анкетування, тестування дозволяють побудувати соціально-психологічний портрет слухача.

6. Принцип елективності навчання. Він означає надання слухачу свободи вибору цілей, змісту, форм, методів, джерел, засобів, термінів, часу, місця навчання, оцінювання результатів навчання [11].

7. Принцип рефлексивності. Цей принцип заснований на свідомому відношенні слухача до навчання, що є головною частиною самомотивації навчання.

8. Принцип необхідності застосування результатів навчання в практичній діяльності. Перш за все, це застосування набутих знань, умінь, навичок для поліпшення професійної діяльності або кар'єрного росту [13].

9. Принцип системності навчання. Він полягає у відповідності цілей і змісту навчання його формам, методам, засобам навчання і оцінці результатів.

10. Принцип актуалізації результатів навчання (їх швидке використання на практиці). Виконання цього принципу забезпечується попередніми принципами – системності, практичної потреби в результатах навчання, індивідуального підходу, використання напрацьованого досвіду.

11. Принцип розвитку. Навчання має бути спрямоване на вдосконалення особистості, створення здібностей до самонавчання, досягнення нового в процесі практичної діяльності людини [9].

Для реалізації вказаних принципів викладач-андрагог повинен бути висококваліфікованим педагогом. Вміти навчати, консультувати, надавати соціальну допомогу, виконувати організаційно-управлінські функції в середовищі дорослої особистості. Викладач-андрагог повинен мати такі особисті властивості: терпимість, комунікативність, тактовність, самокритичність, організаторські здібності. Викладач-андрагог повинен усвідомлювати і визнавати головну роль слухача в процесі його освіти і свою роль

наставника, організатора процесу навчання. Він повинен володіти системою знань про психологію дорослої людини, володіти сучасними технологіями і технічними прийомами освіти дорослих, технікою самостійного навчання, прийомами організації та технології дистанційної освіти, знаннями основ геронтології [9, 10].

Висновок. Андрагогіка як наука, що вивчає і узагальнює практику навчання дорослих, дозволяє обґрунтовано формулювати і реалізовувати освітні цілі дорослих людей. Андрагогіка розглядає освіту в кон-

тексті життєвого шляху людини, розробляючи теоретичні та методологічні основи діяльності, що допомагає отримувати загальні та професійні знання, освоювати досягнення культури, формувати моральні орієнтири. Викладач-андрагог усвідомлює і визнає чільну роль того, хто навчається, і свою роль наставника, організатора процесу навчання, сприяє досягненню слухачами своїх освітніх і самовдосконалюючих цілей.

Література

1. Онушкин В. Г. Образование взрослых: Междисциплинарный словарь терминологии / В. Г. Онушкин, Е. И. Огарев. – СПб.; Воронеж, 2004.
2. <http://ru.wikipedia.org/wiki>
3. Маслова В. В. Основы андрагогики: Терминологический словарь-справочник / В. В. Маслова. – Мариуполь, 2004. – 19 с.
4. Педагогический энциклопедический словарь / гл. ред. Б. М. Бим-Бад; редкол.: М. М. Безруких, В. А. Болотов, Л. С. Глебова и др. – М. : Большая Российская энциклопедия, 2003. – 528 с.
5. <http://www.iqlib.ru/book/preview/1ED71C1AEF2B443CB2E78A3A7C88B9CC>
6. Основы андрагогики / под ред. И. А. Колесниковой. – М. : Академия, 2003. – 240 с.
7. Змеев С. И. Андрагогика: основы теории, истории и технологии обучения взрослых / С. И. Змеев. – М. : ПЕР СЭ, 2007. – 272 с.
8. Вороненко Ю. В. Современная философия трансфера знаний в последипломном медицинском образовании / Ю. В. Вороненко, О. П. Минцер, Д. Д. Иванов // Почки. – 2012. – № 2.
9. Кукуев А. И. Андрагогический подход в педагогике / А. И. Кукуев. — Ростов-на-Дону : ИПО ПИ ЮФУ, 2009. – 328 с.
10. Марон А. Е. Ведущие тенденции развития андрагогических исследований / А. Е. Марон, Л. Ю. Монахова // Человек и образование. – 2010. – № 1 (22). – С. 32–41.
11. Горачук В. В. Управління якістю медичної допомоги в закладі охорони здоров'я / В. В. Горачук. – Вінниця : П. П. Балюк І. Б., 2012. – 212 с.
12. Вороненко Ю. В. Стратегії і методи навчання в післядипломній медичній освіті : навчально-методичний посібник / Ю. В. Вороненко, Т. Є. Бойченко. – К. : Вересень, 2004. – 160 с.
13. Система управління якістю медичної освіти в Україні : монографія / [І. Є. Булах, О. П. Волосовець, Ю. В. Вороненко та ін.]. – Д. : АРТ-ПРЕС, 2003. – 212 с.

Отримано 25.09.14